

**הערכה בפעולה באקדמיה –
תהליך הקמת חוג לסייעוד במכללת
עמק יזרעאל**

כנס אילת

**דניאלה אריאלי וויקטור פרידמן,
המכללה האקדמית עמק יזרעאל ע"ש מכס שטרן**

מחקר פעולה-

הכרה במשמעות החברתית של מחקר
התערבות מודעת ומתוכננת למען שינוי חברתי
החוקר אינו חיצוני- הנחקרים חוקרים את פעילותם

הערכה בפעולה-

תהליך מובנה שמטרתו לקבוע מטרות לתכנית
ובו זמנית גם להעריך- באופן רפלקסיבי-
את המטרות הללו.

המחקר הנדון- ליווי הקמת חוג אקדמי לסיעוד במכללה, שקם במקום בי"ס לסיעוד בבית חולים סמוך.

אתגרים מרכזיים של הקמת החוג

- מיזוג סגל ההוראה
- חשיבה מחדש על תכנית ההוראה

שלב ראשון במחקר ההערכה :

למידת עומק של תהליך ההקמה של החוג
יצירת תשתית של שיתוף ומעורבות במעגל רחב של
משתתפים

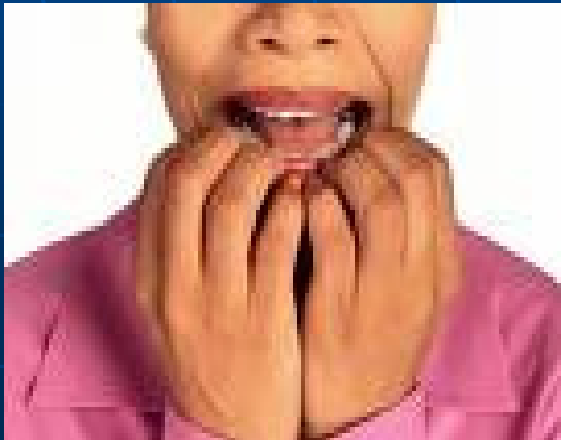
יצירת בסיס להערכה מתמשכת

איסוף הנתונים ומהלך המחקר- (שלב א):

1. ראיונות עומק עם 13 אנשי
מפתח מבית החולים
ומהמכללה – בירור עמדות
ותחושות לגבי תהליך
הפירוק וההקמה, אידיאלים
מקצועיים, אינטרסים
אישיים, חששות ותקווה.

2. שאלון הערכה בפעולה לכל

צוות ההוראה:

1. מה ההגדרה שלך להצלחת התוכנית, כלומר, מהן המטרות הרצויות עבורך?

2. מדוע מטרות אלה חשובות עבורך באופן אישי - מהו המניע הפנימי העמוק שלך - (passion) להשתתפות בתכנית?

3. מהם הצעדים האופרטיביים שיש ליישם על מנת להשיג את המטרות?

3. מפגש צוות החוג

השתתפו 19 אנשים
שכולם תרמו לנתונים
(ראיונות ו/או
שאלונים).

חלק ראשון של המפגש -
הצגת הנתונים של הראיונות
והשאלונים

הצגת טבלה
בשילוב ציטוטים של המשתתפים

תפיסות מציאות

בעיות מרכזיות של המקצוע:

1. בעיות בסטאטוס
• תדמית נמוכה
• דחיקה לשוליים בידי מקצועות אחרים
2. בעיות באיכות
• איכות טיפול-שקול כלכלי
• איכות כוח אדם

בעיות בחינוך לסייעוד:

- איכות סטודנטים נמוכה
- בחירה כברירת מחדל
 - ריבוי אוכלוסיות חלשות
 - קושי ביישום הידע בפועל
 - אימוץ נורמות מהשטח
 - מחסור בתרגול
 - דגש על אקדמיזציה וניהול

בעיות בתהליך הקמת החוג

- 1 מבטן של מורות שרמן:
• אי שיתוף בתהליך
• חוסר מידע לגבי הצפוי
• ציפיות ממקומן בחוג החדש

2. מחסור במשאבים:

- בזמן
- בחופש פעולה

אסטרטגיות פעולה

תכנים:

- ידע בסיעוד
- מיומנויות אקדמיות
- מיומנויות ניהול, הדרכה, הנחייה
- תכנים סוציולוגיים ופסיכולוגיים, שפות שונות, כלים פוליטיים

מתודות הוראה ופדגוגיה:

- סדנאות, סימולציות, יישום
- קורסים תהליכיים
- עבודה בקבוצות הטרוגניות
- אינטגרציה בין מקצועות

בחירת זהות מאפיינת לחוג: סיעוד

קהילתי, כפרי, רב תרבותי, קידום בריאות, אתיקה.

טיפוח וניהול הסגל:

- היכרות, גיבוש ו"גאווה יחידה"
- שיתוף בתהליכי קבלת החלטות
- מיון נכון, סדנאות לשיפור הוראה
- קידום, הכשרה לטווח ארוך
- איפשר מעורבות פוליטית

טיפוח הסטודנטים:

- יחס אישי, תמיכה, ליווי
- שיתוף בתהליכי קבלת החלטות
- תקנון ערכי, דוגמה אישית ערכית
- מיון נכון, עזרה למתקשים בלמידה
- משובים הדדיים
- מסלולי התמחות, סטאז'

מטרות קרובות

חוג מוצלח:

1. יוקרה
• ביקוש גבוה מצד סטודנטים וסגל
2. הצלחה של בוגרי החוג
• בטווח הקצר- בחינות ממשלתיות
- בטווח הארוך- תפקידים ניהוליים והצלחה אקדמית
3. תרבות ארגונית מוצלחת
• פתיחות ושיתופיות בין חברי הסגל ובין סגל לסטודנטים, סובלנות ושוויון בין לאומים
4. יחסי גומלין טובים עם הסביבה
• "העמק", קליטת תלמידים מאוכלוסיות שונות
5. פיתוח תחום המחקר

מטרות לטווח ארוך

אחת בוגרת אידיאלית:

- ערכית, מכבדת, אנושית
- בעלת ידע ומיומנויות
- חוקרת, ביקורתית
- בעלת ביטחון עצמי, יוזמת ומנהלת
- גאה במקצוע, מזדהה ושלמה עימו

קידום סטאטוס

המקצוע:

- פרופסיה אקדמית
- הגדרה של תפקיד

האחות

- פיתוח מבט על אינטגרטיבי
- לשאת דגל ההעצמה

בעקבות הטבלה דיון קבוצתי : זיהוי עמדות שונות וגיבוש הבנות משותפות.

זיהינו מתחים סביב שלושה נושאים :

1. משמעות תדמית מקצוע הסיעוד

2. תפקיד האחות ודגשי ההכשרה

3. אופי החוג- מצוינות מול אחריות
חברתית

חלק שני במפגש - סבב שאלת ה"מדוע"

השינוי שחולל סבב ה"מדוע"

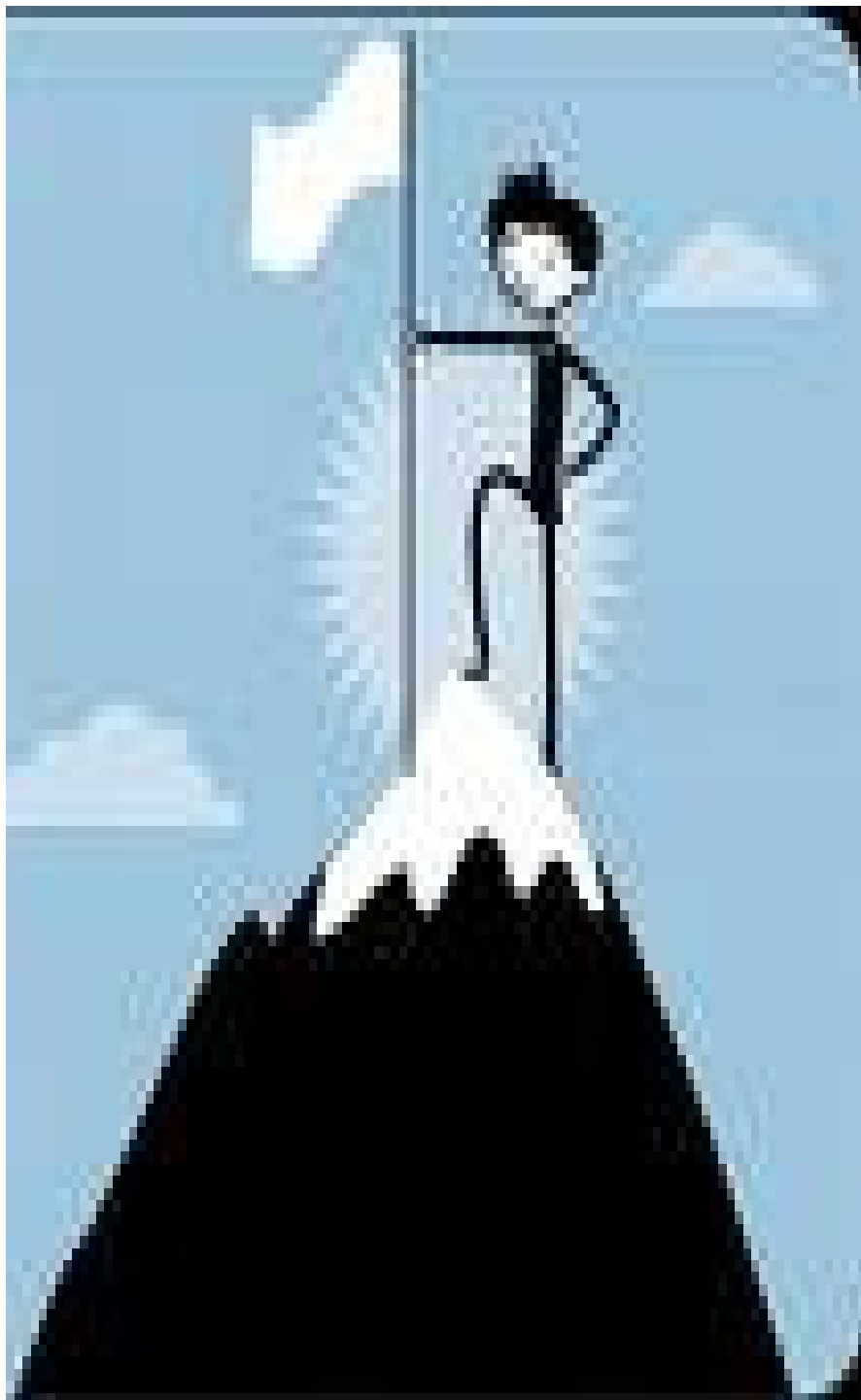
חלק שלישי במפגש - כתיבת החזון

המשך כתיבת החזון דרך המייל - עד לניסוח מקובל על כולם

חזון החוג לסיעוד במכללה האקדמית עמק יזרעאל

- החוג מחויב להכשרת אחיות ואחים אנושיים ומקצועיים: המכירים בחשיבותה של הענקת טיפול סיעודי ישיר ובחשיבותה של עבודת הצוות, בעלי השכלה רחבה, חשיבה ביקורתית, יכולת אקדמית, יוזמה ויכולת לקבל החלטות.
- החוג מחויב לתרום לבריאות האוכלוסייה על בסיס עשייה סיעודית מבוססת ידע, תוך אחריות אתית ותוך כבוד לצרכי הבריאות הייחודיים של מטופלים ושל קהילות
- החוג יפעל ליצירת שיתופי פעולה עם קהילות ומוסדות שונים, ובתחומי ידע מגוונים, ויהיה מעורב בחברה בכלל, ובמערכת הבריאות בפרט, וזאת על בסיס ערכי שיתופיות ושוויון.
- החוג לסיעוד יהיה "בית" שבו תשרור יושרה, סובלנות, שיתופיות, וכבוד הדדי בין הסגל והסטודנטים

ארבע הנחות תיאורטיות בבסיס התהליך של הערכה בפעולה :

.

הנחה ראשונה

טיפול בקונפליקטים בשלב
מוקדם ככל האפשר יאפשר
תכנון טוב יותר של התוכנית,
מחויבות אמיתית יותר של
בעלי העניין, וימנע בעיות
בהמשך הדרך.

■ הנחה שנייה

חשוב לעסוק, כבר מלכתחילה, בשלב התכנון, באופן גלוי ומשתף, לא רק בהגדרת המטרות אלא בד בבד גם בהערכתן.

הנחה שלישית

הערכת המטרות קשורה בחיבור העמוק שבין
המטרות אותם בעלי העניין מגדירים לבין המניעים
העמוקים, ה PASSION האישי.

הנחה רביעית

כל התהליך צריך להיעשות באופן משתף.
בעלי העניין יהפכו לקבוצה לומדת.

שאלות למחשבה

הסיכון שבהעלאת קונפליקטים בהתחלה- הדגשת המפריד
במקום המאחד, פירוק השותפות

האם אנו צריכים לפעול מתוך להט? מהו הלהט הזה? מה
מקורו?

כיצד ניתן לשלב בין להט לבין רציונאליות?

האם אפשרי במערכת ארגונית היררכית לפעול באופן משתף
באמת-

או שלמעשה מחקר פעולה הוא עלה תאנה שמסווה יחסי
כוח ומיועד לגייס שיתוף פעולה?

